

WALDEMAR MICHNA

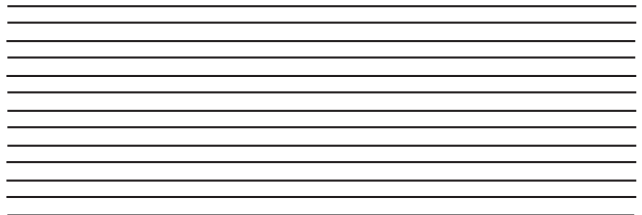
ORGANIZACJE WIEJSKIE
I ROLNICZE ORAZ ICH ROLA
W ROZWOJU OBYWATELSKIEJ
DEMOKRACJI I KRAJOWEJ
GOSPODARKI

WARSZAWA 2010

PROF. DR HAB. WALDEMAR MICHNA

**ORGANIZACJE WIEJSKIE
I ROLNICZE ORAZ ICH ROLA
W ROZWOJU OBYWATELSKIEJ
DEMOKRACJI I KRAJOWEJ
GOSPODARKI**

WARSZAWA 2010

Autor publikacji jest pracownikiem naukowym
Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
– Państwowego Instytutu Badawczego

Recenzja

prof. dr hab. Eugeniusz Mazurkiewicz

Opracowanie komputerowe

Danuta Lidke

Korekta

Joanna Gozdera

Redakcja techniczna

Krzyszyna Mirkowska

Leszek Ślipski

ISBN 978-83-7658-109-5

Nakład: 250 egz.

Druk: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB

00-950 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. nr 984

tel.: (22) 50 54 444

faks: (22) 50 54 636

e-mail: dw@ierigz.waw.pl

<http://www.ierigz.waw.pl>

Spis treści

Wstęp	5
I. Organizacje pożytku publicznego w Polsce, w tym na wsi	10
1.1. Organizacje społeczne objęte ankietą badawczą GUS w 2008 roku	12
1.2. Nierejestrowane organizacje społeczno-wychowawcze, nieposiadające osobowości prawnej, pozostające poza ewidencją statystyczną, ale wykonujące ważne zadania wychowawcze i społeczne dla lokalnych wspólnot	15
1.3. Organizacje społeczne stanowiące jednostki posiadające osobowość prawną oraz działające na mocy ustawy o fundacjach lub na mocy prawa o stowarzyszeniach w poszczególnych województwach	16
1.4. Struktura działania fundacji, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych	18
1.5. Zróżnicowanie struktury celów działania fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w mieście i na wsi	20
1.6. Organizacje zaspokajające potrzeby rozwoju demokracji w państwie oraz potrzeby wynikające ze wspólnego zamieszkiwania we wsi, gminie, regionie	22
II. Organizacje samorządowe oraz ich kompetencje, funkcjonowanie i znaczenie	25
2.1. Rys historyczny	25
2.2. Stanowiska klubów parlamentarnych II Rzeczypospolitej w kwestiach treści projektu ustawy samorządowej	26
2.3. Samorząd PRL po II wojnie światowej	28
2.4. Powrót do samorządu terytorialnego w 1990 roku	29
2.5. Majątek stanowiący własność gmin i jego zmiany	32
2.5. Gminne samorządowe jednostki organizacyjne oraz ich znaczenie	41
2.6. Przyrost wartości środków trwałych majątku samorządowego w gminach w I dekadzie XXI wieku	41
2.7. Zaspokojenie potrzeb mieszkańców przez samorządy	43
2.8. Wnioski końcowe	45
III. Potencjalna rola spółdzielczości polskiej w rozwoju polskiej gospodarki do poziomu gospodarki krajów Europy Zachodniej	48
3.1. Narodziny spółdzielczości	48
3.2. Spółdzielczość w II Rzeczypospolitej Polskiej	50
3.3. Spółdzielczość w Polsce Ludowej	51
3.4. Załamania spółdzielczości w okresie transformacji ustrojowej w Polsce oraz przyczyny tego zjawiska	59
IV. Funkcjonowanie spółdzielczości zaopatrzenia i zbytu w rolnictwie oraz w działalności pozarolniczej	65
4.1. Rys historyczny stworzenia powszechnej sieci GS „Sch”	65
4.2. Zapis ustawowy, w myśl którego majątek spółdzielni jest prywatną własnością jej członków. Czy zapis ten jest słuszny?	67
4.3. Gminne spółdzielnie przegrały swe miejsce i rolę w polskim rolnictwie. Czy mogą i powinny je odzyskać?	72
4.4. Cele GS „Sch” z jakimi mogą się identyfikować rolnicy, społeczeństwo lokalne, władza państwowa i samorządowa	74
V. Spółdzielczość mleczarska, jej dokonania oraz problemy rozwoju	77
5.1. Założenia wyjściowe przekształceń strukturalnych w spółdzielczości mleczarskiej	79
5.2. Koncentracja produkcji mleka w gospodarstwach rolnych	84
5.3. Skutki dotychczasowej restrukturyzacji gospodarstw rolnych produkujących mleko dla spółdzielni mleczarskich	86
5.4. Zadania spółdzielczości mleczarskiej w II dekadzie XXI wieku	91

VI. Polskie banki spółdzielcze, ich znaczenie i potencjalna możliwość rozwoju	95
6.1. Narodziny polskiej spółdzielczości oszczędnościowo-pożyczkowej	95
6.2. Sytuacja spółdzielczości oszczędnościowo-pożyczkowej po II wojnie światowej.....	95
6.3. Polityka państwa i NBP w stosunku do banków spółdzielczych w okresie transformacji ustrojowej.....	97
6.4. Pożądany rozwój banków spółdzielczych w sferze rolnictwa i wsi	98
VII. Kółka rolnicze, ich tradycje historyczne, współczesność oraz koncepcje funkcjonowania w przyszłości	101
7.1. Rys historyczny kółek rolniczych.....	101
7.2. Zadania, jakie kółka rolnicze wykonywały przed I wojną światową oraz w latach 1918-1939 w swych wsiach i gminach	101
7.3. Kółka rolnicze w latach 1944-1989	104
7.4. Kółka rolnicze w okresie przemian ustrojowych polskiej gospodarki	107
7.5. Konstatacje i wnioski.....	110
VIII. Koła Gospodyń Wiejskich i ich współczesne wyzwania	114
8.1. Rys historyczny utworzenia ruchu kobiet wiejskich.....	114
8.2. Szczyt aktywności KGW w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku oraz zapaść aktywności w latach polskiej transformacji ustrojowej	115
8.3. Jakie warunki i jaki program działania mogą obecnie wywołać reaktywację Kół Gospodyń Wiejskich	119
IX. Spółki wodne i ich rola w staraniach o utrzymanie sprawności urządzeń przeciwpowodziowych oraz konserwacji systemów melioracyjnych	127
9.1. Znaczenie wody w gospodarce pozarolniczej i w rolnictwie	127
9.2. Państwowe podmioty i instrumenty gospodarki wodnej, w tym działalności przeciwpowodziowej), ich funkcje i zobowiązania w procesie urzeczywistniania zadań polityki wodnej	131
9.3. Spółki wodne, ich stan organizacyjny, spadek aktywności oraz konieczność ich aktywizacji	135
9.4. Nowe kierunki gospodarki wodnej, zwłaszcza w strategii działań przeciwpowodziowych.....	141
X. Ochotnicza Straż Pożarna wobec potrzeb swego otoczenia społecznego i Polski.....	144
10.1. Stan organizacyjny OSP	144
10.2. Cele i zadania statutowe OSP	146
10.3. Sposoby tworzenia społecznego majątku służącego wykonywaniu zadań statutowych na poziomie wiejskiej jednostki OSP.....	148
10.4. Zakończenie	149
Literatura	157